

“ราชประชาสมาสัย”

พระราชและประชาชนยอมพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อพลทหารทุกหมู่เหล่า ไม่เว้นแต่ผู้ป่วยโรคเรื้อนที่แม้กระทั่งคนในครอบครัวพากันรังเกียจ ทรงมีพระราชดำริ ให้ก่อตั้งสถานที่สำหรับฝึกอบรมบุคลากร และค้นคว้าวิจัยโครงการควบคุมโรคเรื้อนของประเทศไทย ด้วยทรงทราบว่าในขณะนั้นประเทศไทยมีอัตราสูงของโรคเรื้อนอยู่ที่ 50 ต่อหมื่นประชากร

พระองค์ท่านได้เสด็จพระราชดำเนินทำพิธีวางศิลาฤกษ์อาคารเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2501 และเสด็จทรงทำพิธีเปิดอาคารเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2503 ดังนั้นทุกวันที่ 16 มกราคม ของทุกปี จึงถือเป็น “วันราชประชา ”

“รักษาแต่ต้น จะพ้นอันตราย โรคเรื้อนจะหาย ร่างกายไม่พิการ”

✦ โรคเรื้อนในประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นประเทศแรกในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ที่สามารถกำจัดโรคเรื้อนจนไม่เป็นปัญหาสาธารณสุข ตามที่องค์การอนามัยโลกกำหนด นับแต่ปี 2537 เป็นต้นมา

✦ โอกาสที่ผู้ได้รับเชื้อจะเป็นโรคเรื้อน

ผู้ที่ได้รับเชื้อ 100 คน จะป่วยเป็นโรคเรื้อนเพียง 3 คน เท่านั้น ถ้ามีภูมิคุ้มกันบกพร่อง ถึงได้รับเชื้อก็ไม่ป่วย

✦ โรคเรื้อนไม่ใช่กรรมพันธุ์

ติดต่อทางระบบทางเดินหายใจจากผู้ป่วยที่ยังไม่ได้รับการรักษา

✦ สาเหตุการเกิดโรคเรื้อน

เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย *Mycobacterium leprae* ตระกูลเดียวกับเชื้อวัณโรค

✦ โรคเรื้อนไม่มีวัคซีนและยาป้องกันการเกิดโรค

ประชาชนต้องมีความรู้ในเรื่องการดูแลตนเอง เพื่อป้องกันโรค **ควรสำรวจผื่นผิวหนังตามร่างกาย**

✦ ผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการรักษา

อาจทำให้เกิดความพิการ บริเวณ ตา มือ และเท้า

อย่าชะล่าใจ...หากมีอาการน่าสงสัย ผื่นหนังเป็นวงดำ มีอาการขาหรือผิวหนังเป็นตุ่มนูนแดง ไม่เจ็บ ไม่คัน รักษาไม่หายโดยยากินหรือยาทาภายในเวลา 3 เดือน ให้รีบปรึกษาแพทย์

ใครมีโอกาสเสี่ยงเป็นโรคเรื้อนได้บ้าง

โรคเรื้อนติดต่อผ่านระบบทางเดินหายใจ ไม่ใช่โรคติดต่อกันได้ง่าย ที่สำคัญไม่ได้ติดต่อทางกรรมพันธุ์ และไม่ได้ติดต่อทางน้ำหรืออาหาร เชื้อจะออกมาจากโพรงจมูกของผู้ป่วยที่ยังไม่ได้รับการรักษา แต่ติดต่อได้ยาก ผู้ที่มีโอกาสเสี่ยงสูงในการติดเชื้อโรคเรื้อน คือ ผู้ที่สัมผัสคลุกคลี ใกล้ชิดเป็นเวลานานกับผู้ป่วยที่ยังไม่ได้รับการรักษา

ผู้ที่ป่วยโรคเรื้อนเมื่อกินยารักษาในสัปดาห์แรกจะไม่แพร่เชื้อไปสู่ผู้อื่น

อาการของโรค

โรคเรื้อนชนิดที่เป็นมาก จะมีผื่นนูนหนา หรือมีตุ่มขึ้นทั้งตัว โดยเฉพาะที่ใบหูจะนูนหนา อาจมีขนคิ้วร่วง ผู้ป่วยในระยะเริ่มต้น หรือในระยะที่เป็นมาก จะไม่มีอาการคันหรือเจ็บปวดเลย เป็นสาเหตุให้ผู้ป่วยชะล่าใจ คิดว่าไม่ใช่โรคร้ายแรง จึงไม่รีบมารับการรักษา เพื่อป้องกัน "ความพิการ" จำเป็นต้องได้รับการตรวจรักษาตั้งแต่เริ่มแรก

อาการของโรคดำเนินช้า ระยะพักตัว 5-7 ปี แต่ในปัจจุบันอาจมากกว่านี้ ถึงเริ่มอาการแสดงทางผิวหนัง และเส้นประสาทส่วนปลาย

อาการเริ่มแรก รอยโรคสีจางกว่าผิวหนังปกติ อาจพบขนร่วง เหงื่อไม่ออก ที่สำคัญรอยโรคผิวหนังเหล่านี้ จะมีอาการชา หยิกไม่เจ็บ

โรคเรื้อนรักษาหายหรือไม่

โรคเรื้อนเป็นโรคที่รักษาให้หายได้

ถ้าได้รับการรักษาตั้งแต่ระยะเริ่มเป็น และปฏิบัติดังนี้

รับประทานยาต่อเนื่อง

รักษาความสะอาดของร่างกาย

ครอบครัวควรให้กำลังใจผู้ป่วย ให้กินยาครบ

ผู้ป่วยอาการระยะเริ่มแรก ใช้เวลารักษา 6 เดือน หากเป็นมากหรืออาการระยะติดต่อ ใช้เวลารักษา 2 ปี

ผู้ป่วยโรคเรื้อนอยู่ร่วมกับครอบครัว สามารถมีชีวิตอยู่ในสังคมได้ตามปกติ เพราะยาที่ใช้รักษาโรคเรื้อน มีประสิทธิภาพสูงทำลายเชื้อโรคเรื้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ทำให้ผู้ป่วยไม่แพร่เชื้อ ผู้ป่วยสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนได้ การพูดคุย กินอาหารร่วมกับผู้ป่วยที่กำลังรักษา หรือรักษาหายจากโรคแล้ว ไม่ติดโรค

สถานการณ์โรคเรื้อนในปัจจุบัน เป็นอย่างไร?

ประเทศไทยได้รับการรับรองจากองค์การอนามัยโลกว่า เป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการควบคุมโรคเรื้อน แต่ไม่ควรประมาท และต้องเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง เพราะเชื้อโรคพบได้ทุกภูมิภาค จึงควรเร่งค้นหา ผู้ป่วยที่อาจเหลืออยู่ในชุมชน กลุ่มแรงงานต่างด้าว กลุ่มชาวไทยภูเขา ซึ่งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลมีความยากลำบากในการเดินทางเพื่อเข้ารับการรักษา

• ผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่

ประชากรไทยแนวโน้มลดลง

ประชากรต่างด้าวแนวโน้มเพิ่มขึ้น

สัญชาติ

- เมียนมาร์ 42 ราย
- ลาวและอินโดนีเซีย ชาตละ 1 ราย

ภูมิภาคที่ค้นพบผู้ป่วยโรคเรื้อนใน ประชากรต่างด้าวมากที่สุด คือ ภาคเหนือ รองลงมาคือ ภาคกลาง และภาคใต้

• ผู้ป่วยโรคเรื้อนขึ้นทะเบียน รักษาทั่วประเทศ ปี 2558 จำนวน 467 ราย

อัตราความชุก 0.07 ต่อประชากรหมื่นคน ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558

พื้นที่เป้าหมายการดำเนินงาน ปี 2560

พื้นที่ที่มีการบ่งชี้ทางระบาด
53 อำเภอ ใน 26 จังหวัด
248 หมู่บ้าน

หลักเกณฑ์โดยใช้ข้อมูล new case ย้อนหลัง 5 ปี (2554-2558)

- พบ new case มียอดรวม 7 รายขึ้นไป มี 10 อำเภอ (18.87%)
- พบ new case ทุกปีติดต่อกัน มี 4 อำเภอ (7.55%)
- พบ new case ที่เป็นเด็ก มี 24 อำเภอ (45.28%)
- พบ new case ทุกปีติดต่อกัน/มียอดรวม 7 รายขึ้นไป / มีเด็ก พบ 2 ข้ออย่างใดอย่างหนึ่ง 8 อำเภอ (15.09%)
- พบ new case ทุกปีติดต่อกัน+มียอดรวม 7 รายขึ้นไป + เด็ก มี 7 อำเภอ (13.21%)

เกณฑ์การกำหนดอำเภอเป้าหมายในการดำเนินงานค้นหาผู้ป่วยรายใหม่ ปี 2560 :

• 14.44% ผู้ป่วยมีความพิการที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า

ใช้ข้อมูลผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ย้อนหลัง 5 ปี (ปี พ.ศ. 2554-2558) ที่มีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

1. พบผู้ป่วยรายใหม่ทุกปีติดต่อกันในรอบ 5 ปี
2. พบผู้ป่วยรายใหม่ที่เป็นเด็กในรอบ 5 ปี
3. พบผู้ป่วยรายใหม่ที่มียอดรวมตั้งแต่ 7 รายขึ้นไป ในรอบ 5 ปี

ร่วมกันทำ...ป้องกันได้

ประชาชน

- ★ ควรหมั่นดูแลผิวหนัง ถ้าเป็นโรคผิวหนังที่ไม่คันและรักษาไม่หายภายในเวลา 3 เดือน ให้สงสัยไว้ก่อนว่า จะเป็นโรคเรื้อน ควรรีบไปพบแพทย์
- ★ เมื่อพบผู้สงสัยว่าเป็นโรคเรื้อน เช่น ผื่นเป็นวงต่างสีจางหรือเข้มกว่าสีผิวปกติ ควรแนะนำให้ไปรับการตรวจรักษา
- ★ ผู้ที่อยู่ร่วมบ้านกับผู้ป่วยจะมีโอกาสสัมผัสโรคได้ง่าย ควรไปรับการตรวจร่างกายอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ★ ไม่ควรแสดงท่าทีรังเกียจผู้ที่อยู่ระหว่างการรักษาโรคเรื้อน เพราะผู้ป่วยเหล่านี้ได้รับการรักษาแล้ว ควรให้กำลังใจผู้ป่วยเหล่านี้ ติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่อง
- ★ ในกรณีที่มีเด็กเล็กอาศัยอยู่ในบ้านเดียวกับผู้ป่วยที่กำลังรักษา ไม่จำเป็นต้องแยกเด็กออกจากผู้ป่วย เพราะผู้ป่วยเหล่านี้ได้รับการรักษาเบื้องต้นแล้ว ไม่สามารถแพร่เชื้อโรค

บุคลากรสาธารณสุข

- ★ รณรงค์ปีละ 1 ครั้ง ในช่วงสัปดาห์ราชประชาสมาสัย (ในสัปดาห์ที่มีวันที่ 16 มกราคมของทุกปี) เพื่อสร้างความตระหนักเรื่องโรคเรื้อน เพื่อส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการปฏิบัติตัว และสามารถป้องกันตนเอง
- ★ เฝ้าระวังค้นหาผู้ป่วยโรคเรื้อนรายใหม่ก่อนปรากฏความพิการ
- ★ ตรวจคัดกรองผู้ป่วยโรคเรื้อน เพื่อส่งต่อผู้ป่วยให้ได้รับการวินิจฉัย รักษาอย่างถูกต้องและทันเวลา
- ★ ไม่ตีตรา ไม่เลือกปฏิบัติต่อผู้ป่วยโรคเรื้อน ควรให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจกับผู้ป่วยหรือผู้พิการเหล่านั้น ให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
- ★ พื้นที่เป้าหมาย 53 อำเภอ สามารถ Download เอกสารกิจกรรมการดำเนินงานค้นหาผู้ป่วยรายใหม่ได้ที่ <http://thaileprosy.ddc.moph.go.th/site/index.htm>

..โรคเรื้อนไม่ใหม่
แต่ไม่ควรลืม..

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

สายด่วนกรมควบคุมโรค 1422
สถาบันราชประชาสมาสัย 02 386 8153 -5 ต่อ 231

ที่ปรึกษา : สนธิชัย พลพัฒน์

ผู้เขียน : มานิจ ชนิษฐ สภาบันราชประชาสมาสัย กรมควบคุมโรค

กองบรรณาธิการ : เสาวพิทธร์ อินจ้อย ดารินทร์ อารีชัย สิริลักษณ์ รั้งมัจฉ์ บริมาศ ศักดิ์ศิริสัมพันธ์ นิยดา ยศวิน

ออกแบบ : นิชนันท์ ร่องเลื่อน

จำนวน : 13,000 ฉบับ

จัดทำโดย : สำนักโรคผิวหนัง กรมควบคุมโรค อาคาร 4 ชั้น 6 สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข
ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 โทรศัพท์ 0 2590 1723 โทรสาร 0 2590 1784

เผยแพร่ทางเว็บไซต์สำนักโรคผิวหนัง : www.boe.moph.go.th สำนักโรคผิวหนัง